

Tillægsbetænkning

over forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for
Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).

(Afgivet af udvalget den 8. juni 1961).

Udvalget har holdt et møde efter lovforslagets anden behandling og herunder haft samråd med undervisningsministeren. Efter betænkningens afgivelse har udvalget modtaget nedenstående som bilag optrykte skrivelser vedrørende Flatøbogens og andre islandske håndskrifers betydning for Grønlandsforskningen.

Et *flertal* (Alsing Andersen, K. B. Andersen, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen,

Dupont, Erik Eriksen, Hougaard, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Aksel Larsen, Helge Larsen og K. Axel Nielsen) indstiller lovforslaget til *endelig vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (Edv. Jensen, Poul Møller, Helga Pedersen, Poul Sørensen og Ib Thyregod) mener ikke under de foreliggende omstændigheder at kunne medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Alsing Andersen.	K. B. Andersen.	N. Chr. Christensen.	Chr. Christiansen.
Dupont.	Erik Eriksen.	Hougaard.	Per Hækkerup, formand.
	Edv. Jensen.	Aksel Larsen.	Helge Larsen, næstformand.
	K. Axel Nielsen.	Helga Pedersen.	Poul Sørensen.
			Frode Jakobsen.
			Poul Møller.
			Ib Thyregod.

Bilag.**UNDERVISNINGSMINISTERIET**

Den 7. juni 1961.

I tilslutning til tidligere skrivelse vedrørende det af det ærede udvalg rejste spørgsmål (12) om, hvilken betydning Flatøbogens og andre håndskrifers udlevering til Island må antages at have for Grønlandsforskningen, skal jeg hoslagt fremsende afskrift af en fra ministeren for Grønland modtaget supplerende skrivelse af 3. juni 1961 tillige

med afskrifter af de samtidig fremsendte erklæringer af 26. og 31. maj 1961 fra henholdsvis det filosofiske fakultet og det matematisk-naturvidenskabelige fakultet ved Københavns universitet, til hvilke erklæringer ministeriet for Grønland kan henholde sig.

Jørgen Jørgensen.

/ Bj. Brynskov,
eksp.sekr.

Folketingets udvalg vedrørende de islandske håndskrifter.

Bilag.**MINISTERIET FOR GRØNLAND**

Den 3. juni 1961.

I fortsættelse af skrivelse herfra af 18. maj 1961 vedrørende hr. undervisningsministerens forespørgsel af 12. maj 1960 (brev nr. 5518, 2. dept. 1. kt. j. nr. 400/59) om, hvilken betydning Flatøbogens og andre håndskrifers udlevering til Island må antages at have for Grønlandsforskningen,

fremsendes hoslagt 2 fra henholdsvis det filosofiske fakultet og det matematisk-naturvidenskabelige fakultet ved Københavns universitet indhentede erklæringer af 26. og 31. maj 1961, til hvilke erklæringer ministeriet for Grønland kan henholde sig.

M. Gam.

/ K. Budde Lund.

Undervisningsministeren.

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Underbilag 1.

Det filosofiske fakultet.

København, den 26. maj 1961.

Ved skrivelse af 17. d. m. (j. nr. 341/45) har rektor udbedt sig en udtalelse i en sag om betydningen af Flatøbogens og andre håndskrifers udlevering til Island for Grønlandstorskningen.

I den anledning skal man efter behandling af spørgsmålet i et udvalg bestående af professorerne dr. Jón Helgason, dr. Louis Hjelmsov, dr. Astrid Friis og dr. Erik Holtved samt undertegnede decanus udtale følgende;

Flatøbogens indhold er først og fremmest sagaer om de nordiske konger, bl. a. Olaf Tryggvason, Olaf den Hellige og Hakon den Gamle. Skriverne har særlig i sagaerne om de to Olafer optaget stof fra andre værker, hvis det kunne bringes i nogen forbindelse med disse konger.

I sagaen om Olaf Tryggvason er der optaget enkelte stykker vedrørende Grønland:

1. Et stykke om Erik den Røde (Flateyarbokudgaven), I, 429-30.

2. En notits om kristendommens indførelse i Grønland, udg. I, 448.

3. En lille saga om de gamle grønlænderes opdagelse af Vinland (Amerika) og deres rejser dertil, udg. I, 430-32 og 538-49. Den historiske værdi af denne saga har været meget omstridt; den ældre forskning (Gustav Storm m. fl.) betragtede den som sekundær i forhold til Erik den Rødes saga, den nyeste forskning (Jón Johannesson) regner med, at den er ældre end Erik den Rødes saga og har større kildeværdi.

I sagaen om Olaf den Hellige i Flatøbogen er optaget sagaen om de to fostbrødre Torgeir og Tormod (Fóstbroedra saga). Denne sagas begivenheder er delvis henlagt til Grønland, udg. II, 203-24.

I sagaen om Hakon den Gamle er der et par notitser om Grønland, udg. III, 172 og 214.

Flatøbogen afsluttes med annaler, der omfatter tiden fra Julius Cæsar til 1394. I sidste del af disse annaler findes nogle notitser vedrørende Grønland, særlig om de grønlandske biskopper.

Endvidere findes i Flatøbogen:

En fortegnelse over kirker i Grønland, udg. III, 454.

En lille fortælling om grønlænderen Einar Sokkason (12. århs. begyndelse) og forskellige begivenheder i Grønland i hans levetid, udg. III, 445-54.

Den historiske værdi af de ovennævnte stykker er meget forskellig. Enkelte må betragtes som pålidelige (særlig annalnotitserne, som er omtrent samtidige med begivenhederne), andre repræsenterer traditioner af usikker værdi, endnu andre må vel nærmest betegnes som digtning. Alligevel er det ubestrideligt, at *Flatøbogen er blandt de islandske håndskrifter, der indeholder mest om Grønland*. Det må dog bemærkes, at Flatøbogen både findes i en trykt udgave og en faksimileudgave, og man må regne med, at selve håndskriftet kun undtagelsesvis vil blive benyttet af forskere på dette område.

Man vil samtidig gøre opmærksom på, at Flatøbogen ikke alene indeholder stykker om Grønlands historie, men også afsnit om Færøernes historie omkring år 1000.

Om „andre håndskrifter“, der handler om Grønlands opdagelse og tidligste bebyggelse, er det vanskeligt at udtale sig, så længe man ikke ved, hvilke det drejer sig om. Man må vel særlig tænke på AM 544 410 og AM 557 410, som begge indeholder Erik den Rødes saga, der handler om Grønlands opdagelse og tidligste bebyggelse; begge disse tekster findes i nøjagtige udgaver og ligeledes i faksimileudgaver, som dog på grund af enkelte blades slette tilstand ikke er helt tilfredsstillende.

P. f. v.

Steffen Steffensen,
h. a. decanus.

Universitetets rektor.

Underbilag 2.

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Det matematisk-naturvidenskabelige fakultet.

København, den 31. maj 1961.

Som svar på rektors forespørgsel i skrivelse til det matematisk-naturvidenskabelige fakultet af 17. maj (j.nr. 341/45) kan følgende meddeles vedrørende fakultetets synspunkt i nævnte sag:

Grønlendingapatr i Flateyjarbok og Erik den Rødes saga i Hausbok er hovedkildeskrifter for udforskningen af Grønlands første opdagelses- og ældste bebyggelseshistorie. Disse skrifter er efter omfattende filologisk- og historisk-kildekritisk tolkning sammen med arkæologisk og antropologisk forskning baggrunden for vor yderst detaljerede topografiske viden om de middelalderlige bondesamfund, Øster- og Vesterbygden i Grønlands sydvestlige kystområde: Nordbofygderne.

Nordboernes rejser fra Grønland, der omtales i disse skrifter, bidrager yderligere på væsentlig måde til belysning af Amerikas opdagelseshistorie i en periode ca. 500 år før Columbus' rejser. Beretningerne om Leifs og Karlsefnis Vinlandsrejser har dannet basis for en meget omfattende forskning fra såvel filologisk-historisk som geografisk-arkæologisk side (Gustav Storm, 1887, K. J. V. Steenstrup, 1886, Arthur M. Reeves, 1890).

I dette århundrede har Finnur Jonsson, 1915, og H. P. Steensby, 1920, fra henholdsvis filologisk og geografisk side fortsat studierne om Vinlands beliggenhed, og en række

ke endnu uløste problemer er stadig genstand for forskning ud fra arkæologisk-topografiske synspunkter med indkalkulering af nu foreliggende viden om isostatisk og eustatisk niveauændring beboede m. m. (Meldgaard). For denne aktive forskning er de heromhandlede skrifter stadig de egentlige kilder, hvortil der må søges, når ny forskningsresultater skal efterprøves.

For Grønland-kartografiens ældste historie danner skrifternes oplysninger også basis, og det har kunnet siges (Björnbo: Cartographia Groenlandica 1911), at Grønlandsforskning på dette felt har betydning langt ud over den regionale, idet oldtidens og middelalderens teorier om jordens beboede dele og fordelingen af land og hav blev radikalt revideret efter disse oplysninger. Diskussionen om de hypotetiske nordvest- og nordøstplassager, der på så mangfoldige måder har virket som incitament for opdagelsesrejsers iværksættelse, har stået under indflydelse af nordboernes teorier om topografiske forhold baseret på de omfattende sørejser, der foretoges med Grønlandsbygderne som basis. Det kan siges, at alle nye forskningsresultater, der måtte fremkomme på forskellig vis, til stadighed må kræve benyttelse af de ovenfor omtalte oprindelige dokumenter ved efterprøvning af nye teorier og kontrol af ny arbejdshypoteser.

P. f. v.

Axel Schou

h. a. decanus.

Universitetets rektor.

Betænkning og indstilling

fra det af folketinget den 4. august 1961 nedsatte udvalg i anledning af forespørgsel til udenrigsministeren.

(Afgivet af udvalget den 4. august 1961).

Udvalget har afholdt et møde og et *flertal* (udvalget med undtagelse af Aksel Larsen) indstiller følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen til vedtagelse:

„Idet folketinget tager udenrigsministerens redegørelse til efterretning, tiltræder tinget regeringens erklæring af 31. juli 1961 og godkender, at Danmark samtidig med Storbritannien retter henvendelse til Det europæiske økonomiske Fællesskab angående forhandlinger med henblik på Danmarks optagelse i dette sammen med Storbritannien i henhold til artikel 237 i Romtraktaten.

Tinget tilslutter sig ligeledes, at forhandlingerne om en dansk optagelse sker under fuld hensyntagen til de øvrige EFTA-landes interesser.

Endvidere understreger tinget betydning

gen af et fortsat og udbygget nordisk samarbejde.

Endelig beslutter tinget at nedsætte et udvalg på 17 medlemmer og 17 stedfortrædere til at følge regeringens forhandlinger om Danmarks optagelse i Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Tinget går dermed over til den næste sag på dagsordenen.“

Et *mindretal* (Aksel Larsen) ønsker, at intet officielt dansk initiativ tages, før der er ført forhandlinger med repræsentanter for de øvrige nordiske lande. Da dette er blevet afvist af flertallet, stilles der intet ændringsforslag herom.

Mindretallet kan ikke stemme for forslaget om overgang til næste sag på dagsordenen.

Anders Andersen.	Alsing Andersen.	Baunsgaard, næstformand.	Chr. Christiansen.
Erik Eriksen.	Holger Eriksen.	Per Federspiel.	Per Hækkerup.
Frode Jakobsen.	Ole Bjørn Kraft.	Axel Kristensen.	Aksel Larsen.
Poul Møller.	Carl Petersen, formand.	Hans Rasmussen.	Henning Rasmussen.
Poul Sørensen.			